

2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Alblasserdam en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen. De risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit leidt tot een conclusie over de financiële flexibiliteit en soliditeit van de gemeente Alblasserdam, zijnde het weerstandsvermogen. In de begroting worden de nu bekende risico's gekwantificeerd. Dit dient mede om een meer gefundeerd voorstel te kunnen doen over de (minimaal) benodigde omvang van de algemene reserve. Het zal overigens altijd zo blijven, dat bepaalde risico's lastig of niet te kwantificeren zijn. Daarnaast betreft het altijd een momentopname en deze heeft net als bij iedere risico-inschatting - vooral rondom de kans inschatting - een mate van subjectiviteit in zich.

Het hoofdstuk ziet er als volgt uit: korte beschrijving wat er onder weerstandsvermogen verstaan wordt, vervolgens wordt het begrip risico's gedefinieerd en wordt de uitkomst van de risico-inventarisatie opgesomd. Dit hoofdstuk sluit af met een conclusie rondom het benodigde weerstandsvermogen en de huidige algemene reserve.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen waardoor de taken kunnen worden voortgezet. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar en voor de meerjarenraming.

Risico's

In de begroting en jaarrekening zijn de geraamde en werkelijke lasten en baten opgenomen. Naast de gangbare begrotingsposten spelen voor het beoordelen van de totale financiële positie van de gemeente ook zaken een rol die niet direct uit de begroting en jaarrekening blijken of ontwikkelingen die de budgetten onder grote druk kunnen zetten. In tegenstelling tot de rest van dit document wordt hier expliciet naar voren gekeken. De risico's zijn organisatie breed in kaart gebracht.

Risico-inventarisatie

Organisatie breed heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. Deze is als volgt opgebouwd:

- Korte beschrijving van het risico;
- Het financiële effect / kans / risicobedrag;
- Eventueel te nemen beheersmaatregelen.

Bij de korte beschrijving van het risico wordt er op hoofdlijnen toegelicht wat het risico behelst. Vervolgens vindt er op basis van de beschikbare informatie daar waar mogelijk een inschatting plaats van het financiële effect inclusief de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. Dit resulteert in het risicobedrag. Niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd voordoen, zodat de aan te houden buffer lager kan zijn dan het totaal van alle risicobedragen. De mate van zekerheid wordt aangeduid met laag (10%), gemiddeld (20%), hoog (50%) en zeer hoog (75%). Het aan te houden weerstandsvermogen (= benodigde buffer) om het risico af te dekken wordt berekend door het risicobedrag te vermenigvuldigen met de kans (mate van zekerheid).

De beheersmaatregelen hebben als doel om te voorkomen dat het risico zich daadwerkelijk voor zal doen dan wel om de gevolgen van het zich daadwerkelijk voordoen te beperken. Te denken valt aan aanpassing van beleid, het invoeren van extra interne controles, verzekeringen enz.

De uitkomsten van de risico-inventarisatie hebben wij geclusterd in vijf categorieën:

1. Aansprakelijkheid en planschade
2. Minder inkomsten door tegenvallende economie
3. Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk
4. Bedrijfsmatige risico's
5. Gemeenschappelijke regelingen

De uitkomsten van de risico-inventarisatie zijn besproken in het MT en het college van B&W. De gemeenteraad is geïnformeerd over deze uitkomsten. De risico's zijn gekwantificeerd en per risico is bepaald welke weerstandsvermogen benodigd is om het risico te kunnen opvangen. Voor een aantal posten is de omvang van het risico (nog) niet te kwantificeren. Bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen hanteren wij voor deze posten een "overdekking" van 10%.

Totaal overzicht risico's (benodigd weerstandsvermogen)

Algemene risico's, excl. Grondexploitatie (bedragen in €)	Begroting 2020	Begroting 2019	Jaarrekening 2018
Aansprakelijkheid	5.000	5.000	5.000
Minder inkomsten door tegenvallende economie	30.000	75.000	75.000
Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk	366.000	348.000	348.000
Bedrijfsmatige risico's	2.414.900	1.965.000	1.947.400
Gemeenschappelijke regelingen	989.000	1.239.400	1.239.400
Totaal benodigd algemeen weerstandsvermogen	3.804.900	3.632.400	3.614.800
<i>Buffer ter dekking van de pm posten</i>	<i>380.500</i>	<i>363.200</i>	<i>361.500</i>
Benodigd algemeen weerstandsvermogen met overdekking	4.185.400	3.995.600	3.976.300

Korte toelichting op de risico's:

- Aansprakelijkheid: De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid. De risico's op aansprakelijkstellingen, die niet worden gedekt, zijn als laag ingeschat.
- Minder inkomsten door tegenvallende economie: De realisatie van begrote leges omgevingsvergunningen is voor een belangrijk deel afhankelijk van de (vertragingen in de) planning van grotere complexe projecten.
- Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk: Een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten wordt via de algemene uitkering, specifieke uitkeringen en brede doeluitkeringen van het Rijk ontvangen. Dit betekent dat het gemeentelijke beleid erg gevoelig is en blijft voor rijksmaatregelen die deze geldstromen beïnvloeden.
- Bedrijfsmatige risico's: de bedrijfsmatige risico's hebben betrekking op personeel en organisatie, dividenduitkeringen, gemeentegaranties, ROM-D, inflatie- en loonontwikkeling, renteontwikkeling en grootschalige incidenten.
- Gemeenschappelijke regelingen: de gemeente participeert in diverse gemeenschappelijke regelingen. Indien een gemeenschappelijke regeling een tekort heeft dat niet binnen het weerstandsvermogen van de gemeenschappelijke regeling kan worden opgevangen dan worden de deelnemende gemeenten aangesproken om een aanvullende bijdrage.

In de paragraaf grondbeleid is de inschatting van de risico's voor de grondexploitatie weergegeven. Voor de grondexploitatie is het benodigde weerstandsvermogen € 10.000. (Begroting 2019: € 250.000). Het totaal benodigde weerstandsvermogen voor de gemeente Alblisserdam bedraagt € 4.195.400 (Begroting 2019: € 4.245.600).

Risico's gemeenschappelijke regelingen

Wij hebben het op grond van onze risico-analyse bepaalde benodigde weerstandsvermogen voor gemeenschappelijke regelingen afgezet tegen het benodigde weerstandsvermogen dat bij gemeenten moet worden aangehouden zoals blijkt uit de begrotingen van onze gemeenschappelijke regelingen:

GR	Risico's paragraaf weerstandsvermogen GR	Beschikbaar weerstandsvermogen GR	Weerstandsvermogen aan te houden bij gemeenten totaal	Aandeel aan te houden weerstandsvermogen Alblisserdam	Bijdrage aan GR Alblisserdam	Bijdrage aan GR gemeenten totaal	In % (= aandeel Alblisserdam)
GRD	4.200.000	-	4.200.000	215.000	15.233.000	297.121.000	5,1%
Drechtwerk	1.919.000	-	1.919.000	109.000	339.000	5.962.000	5,7%
DGJ (excl. SOJ)	600.000	500.000	100.000	5.000	1.153.000	25.408.000	4,5%
DGJ – SOJ	PM	-	PM	PM	5.140.000	107.159.000	4,8%
VRZHZ	127.450	574.000	-	-	1.405.000	36.753.000	3,8%
OZHZ	920.000	986.000	-	-	1.338.000	23.313.000	5,7%
SVHW	50.000 + PM	700.000	-	-	190.000	9.890.000	1,9%
Souburgh	PM	70.000	-	-	297.000	384.000	77,3%
Totaal GR'en				329.000 + PM			
Aanvullend aan te houden:	Impact	Risico					
- Taakstelling GRD 2020	260.000	Hoog (50%)		130.000			
- Besparing omdennotitie 2020	240.000	Hoog (50%)		120.000			
Totaal aanvullend				250.000			
Totaal benodigd weerstandsvermogen voor risico's GR'en				579.000 + PM			
Totaal aangehouden weerstandsvermogen voor risico's GR'en				989.000			

Wij houden ruim voldoende weerstandsvermogen aan voor de risico's bij gemeenschappelijke regelingen.

Bepaling weerstandscapaciteit

De gemeente heeft middelen beschikbaar om financiële gevolgen op te vangen indien risico's zich daadwerkelijk manifesteren. Onder tegenvallers wordt in de regel verstaan het effectueren van risico's. In de begroting en jaarrekening worden daarom de risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit ruimte op de exploitatiebegroting (stelpost onvoorzien en eventueel onbenutte belastingcapaciteit), ruimte in de reserves en eventuele stille reserves. Primair dienen de algemene reserves als buffer voor financiële tegenvallers. De gemeente Alblasserdam heeft twee grote algemene reserves, namelijk de algemene reserve en de algemene reserve van het Grondbedrijf.

Totaal beschikbare algemene weerstandscapaciteit , exclusief grondexploitaties:

Bedragen in €	Begroting 2020	Begroting 2019	Jaarrekening 2018
Totaal beschikbare algemene weerstandscapaciteit	6.338.000	7.277.000	8.926.000

De beschikbare weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties bedraagt naar verwachting per 31-12-2020 € 942.000 bedraagt (Begroting 2019: € 1.143.000). De totale weerstandscapaciteit voor de gemeente Alblasserdam bedraagt € 7.280.000 (Begroting 2019: € 8.420.000).

Conclusie rondom benodigd weerstandsvermogen

Risico's worden gekwantificeerd en afgezet tegen de weerstandscapaciteit om zicht te krijgen op de toereikendheid van het weerstandsvermogen. Een algemene norm voor de weerstandsratio is niet door de wetgever vastgesteld.

Uit de literatuur blijkt wel een veel gehanteerde beoordelingstabel van het weerstandsvermogen:

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de weerstandsratio van de gemeente Alblasserdam weergegeven:

Bedragen in €	Begroting 2020	Begroting 2019	Jaarrekening 2018
Weerstandscapaciteit:			
- algemeen	6.338.000	7.277.000	8.926.000
- grondexploitaties	<u>942.000</u>	<u>1.143.000</u>	<u>1.472.000</u>
Totaal	7.280.000	8.420.000	10.398.000
Risicoprofiel:			
- algemeen	4.185.400	3.995.600	3.976.300
- grondexploitaties	<u>10.000</u>	<u>250.000</u>	<u>10.000</u>
Totaal	4.195.400	4.245.600	3.986.300
Ratio weerstandsvermogen:			
- algemeen	1,5	1,8	2,2
- grondexploitaties	<u>94,2</u>	<u>4,6</u>	<u>147,2</u>
Totaal	1,7	2,0	2,6

Rekening houdend met de geraamde mutaties in de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitaties (exclusief verwachte positieve resultaten van grondexploitaties) hebben wij het meerjarig perspectief van het weerstandsvermogen in beeld gebracht.

Bedragen * 1.000		2018	2019	2020	2021	2022	2023
Weerstandscapaciteit	Algemeen	8.926	7.339	6.338	5.840	5.476	5.499
	Grondexploitaties	1.472	942	942	942	942	942
	Totaal	10.398	8.281	7.280	6.782	6.418	6.441
Risicoprofiel	Algemeen	3.976	3.976	4.185	4.185	4.185	4.185
	Grondexploitatie	10	10	10	10	10	10
	Totaal	3.986	3.986	4.195	4.195	4.195	4.195
Weerstandratio	Algemeen	2,2	1,8	1,5	1,4	1,3	1,3
	Grondexploitatie	147,2	94,2	94,2	94,2	94,2	94,2
	Totaal	2,6	2,1	1,7	1,6	1,5	1,5

Het weerstandsvermogen is in alle jaren 2020 tot en met 2023 ruim voldoende om de gekwantificeerde risico's op te kunnen vangen.

Verplichte kengetallen financiële positie

De kengetallen voor Alblasserdam zijn:

Alblasserdam	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Netto schuldquote	87%	111%	127%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	85%	111%	125%
Solvabiliteitsratio (Eigen vermogen / totaal balans)	26%	19%	16%
Solvabiliteitsratio ((Eigen vermogen + voorzieningen) / totaal balans)	27%	20%	17%
Grondexploitatie	15%	4%	4%
Structurele exploitatieruimte	2,8%	-/-1,1%	-/-1,9%
Belastingcapaciteit	106,4%	106,7%	105,7%

Toelichting verplichte kengetallen financiële positie

Nettoschuldquote:

De netto schuld (gecorrigeerd voor verstrekte leningen) gedeeld door de inkomsten geeft een indicatie voor de mate waarin een gemeente de rentelasten kan dekken door voldoende inkomsten. In hoofdstuk 3 van de begroting is onze interne normering voor dit kengetal opgenomen.

Solvabiliteitsratio:

Dit kengetal is de tegenhanger van de debratio waarvoor in hoofdstuk 3 onze interne normering is weergegeven. Wij streven naar een solvabiliteitsratio (eigen vermogen + voorzieningen/ totaal balanssaldo) hoger of gelijk aan 20%.

Grondexploitatie:

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de totale waarde op de balans die nog moet worden terugverdiend met grondverkoppen en het totaal van de exploitatiebaten in het jaar.

Structurele exploitatieruimte:

Bij dit kengetal wordt het structureel resultaat gedeeld door de totale baten in het jaar. Alblasserdam streeft jaarlijks naar een voor ieder jaar structureel sluitende begroting. Zie de toelichting op onze normering in hoofdstuk 3.

Belastingcapaciteit:

Met dit kengetal worden de gemiddelde woonlasten van de gemeente Alblasserdam afgezet tegen de gemiddelde landelijke woonlasten. Uit het kengetal blijkt dat de woonlasten in Alblasserdam boven het landelijk gemiddelde liggen, maar zich in de afgelopen jaren ontwikkelt richting het landelijk gemiddelde.